

SPOORZOEKER

MAGAZINE OVER HET NATUURBELEID IN VLAANDEREN - JAARGANG 5 - APRIL 2012 - WWW.NATUURENBOS.BE

AFGIFTEKANTOOR 8400 OOSTENDE - ERKENNINGSNUMMER 708746 - PB-NUMMER 3/11

**20 JAAR NATURA 2000:
INTERVIEW
EUROCOMMISSARIS
JANEZ POTOČNIK**

**BOMENWIJZER
WIJST 300 BOMEN DE WEG**

**NATUURINSPECTIE
WIL GEEN BOEMAN ZIJN
VOOR VISSERS**

**600 SCHAPEN
HERSTELLEN
KALMTHOUTSE HEIDE**

Agentschap voor
Natuur en Bos

20 JAAR NATURA 2000: INTERVIEW EUROCOMMISSARIS JANEZ POTOČNIK

© Yves Adams

BOMENWIJZER WIJST 300 BOMEN DE WEG

© Lars Soenink

NATUURINSPECTIE WIL GEEN BOEMAN ZIJN VOOR VISSERS

© Yves Adams

Een miljoen euro voor meer bos

Indonesië bezwijkt stilaan onder
massale ontbossingBoswijzer meet de oppervlakte van
onze bossen

RUBRIEKEN

Seizoen in beeld

Spoorzoeker Kort

Centerfold

GAL

De natuur als job

Licht op groen: Teut-Tenhaagdoorn

Buiten Beeld

HET BELANG VAN DE ORANG OETAN

'Zonder mensen lukt het niet', '366 duurzame tips', 'Heidelandschap krijgt XL-formaat', 'Zonder Natura 2000 zouden we er erg aan toe zijn', 'Bomenwijzer wijst 300 bomen de weg', 'Een miljoen euro voor meer bos'... Welkom in Spoorzoeker.

De koppen van de bijdragen in deze Spoorzoeker ademen één gemeenschappelijke boodschap uit: het belang van de Orang Oetan én de Orang Asli. Ik verklaar me nader.

De Orang Oetan leeft in de tropische wouden van Sumatra en Borneo. De mannetjes kunnen tot 1,40 meter groot worden, wegen tussen de 50 kg en 100 kg en bestrijken met opengesperde armen tot 2,40 meter. De vrouwtjes houden het bescheidener en halen maar de helft van het gewicht van hun partner.

Als je bij het lezen van de voorbije regels jezelf als referentiekader hanteerde, loopt het vermoedelijk hier en daar mank. Wij zijn gemiddeld groter, hebben een geringere 'spanwijdte' en - laat het me daar op houden - hebben een afwijkend gewicht.

Wat is dan het belang van de Orang Oetan? Wel, het gegeven dat we ons als mens voor een deel herkennen in die andere soort, ja er ons soms zelfs mee vergelijken of identificeren, herinnert ons aan de grote betrokkenheid van de mens op de natuur. De mens als soort is heel erg nauw verwant met de natuur en is ook sterk afhankelijk van die natuur. Niet toevallig noemden de oorspronkelijke bewoners van Maleisië zichzelf: 'Orang Asli'. De 'mensen' die in de bossen leefden noemde men Orang (mens) Oetan (bos).

Koppen als 'zonder mensen lukt het niet' moeten we dan ook in dit licht lezen. Eigenlijk wil het zoveel zeggen als 'zonder natuur lukt het niet'. Daarom hebben wij, 'Orang Asli', een verpletterende verantwoordelijkheid. En omdat niet iedereen deze verantwoordelijkheid van nature opneemt, zet het Agentschap voor Natuur en Bos, samen met talrijke partners, hier dagelijks op in met een mix aan instrumenten: sensibiliseringscampagnes, transparante wet- en regelgeving, subsidies...

Dit alles in het belang van de Orang Oetan én de 'Orang Asli'.

Marleen Evenepoel

Administrateur-generaal

Agentschap voor Natuur en Bos

COLOFON Spoorzoeker is het magazine van het Agentschap voor Natuur en Bos. Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur: Dirk Bogaert, directeur Communicatie. Concept, redactie en fotoredactie: Pantarein. Layout: F-Twee. Redactieadres: Koning Albert II-laan 20 bus 8, B-1000 Brussel, tel. 02 553 81 13, spoorzoeker@vlaanderen.be. **Werken mee aan dit nummer:** Dirk Bogaert, Inge Buteneers, Karlien Claeyns, Annemie Clarysse, Yves Decuypere, Evelien de Munter, GAL, Christine Goethals, Leen Govaere, Katrin Goyvaerts, Stefanie Holvoet, Filip Hubin, Tom Joye, Willem Laermans, Tom Linster, Els Martens, Wouter Mortier, Katelijne Norga, Janez Potočnik, Jan T'Sas, Regine Vanallemeersch, Ludo Van Alphen, Erwin Vanbriel, Paul Van den Abele, Mark Van den Meersschaut, Bernard Van Elegem, Filip Verbelen, Martine Waterinckx, Jan Wellekens, An Wouters. **De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van het ANB.**

STRAKJES VLIEGEN

Omstreeks deze tijd strijken hopelijk weer talloze koppels lepelaars neer in de Verrebroekse plassen in Beveren. Sinds 2003 broeden ze ieder jaar op deze plek, de laatste jaren zelfs met dertig koppels. Begin februari vertrekken de lepelaars uit hun verre overwinteringsgebieden. Een lange tocht, waarbij ze geregeld halt houden, bijvoorbeeld langs de kusten van Marokko en Frankrijk. Eenmaal aangekomen in onze streken, zoeken de vogels hun broedkolonies op. In mei worden de jongen geboren. De ouders moeten dan eerst nog enkele weken flink aan de gang, want het jonge geweld is eerst nog enkele weken vleugellam.

STORM VELT DIKSTE BOOM IN ZONIËNWOOD

Veel wind zal 'Dikke Eugène niet meer vangen. De dikste boom van het Zoniënwoud was niet opgewassen tegen het stormweer dat het Arboretum van Groenendaal begin januari teisterde. Met zijn omtrek van 6 meter en respectabele leeftijd van 110 jaar oud was de populier een begrip in het Zoniënwoud. Dikke Eugène dankte zijn naam aan een gelijknamige arbeider met een al even indrukwekkend postuur. De eretitel van dikste boom van het Zoniënwoud gaat nu naar een beuk met een omtrek van 5,75 meter. Wie Dikke Eugène alsnog wil

bewonderen, kan nog altijd terecht in het Arboretum, waar de geveld boom blijft liggen als attractie.

Wandelen in het Zoniënwoud? Kijk op www.natuurenbos.be/zonienwoud voor praktische info. In het Bosmuseum Jan van Ruusbroec (Duboislaan 6 in Hoeilaart, open van woensdag tot zondag van 13 tot 17 uur), kun je gratis een kaartje van het arboretum verkrijgen.

ONTDEK NU AL HET NIEUWE ZWIN

Welkom op 'Zwin binnenste buiten'!! Op zondag 29 april houdt het unieke natuurgebied aan de kust opendeurdag. Met de fiets of te voet exploreer je de verschillende natuurgebieden in en rond het Zwin. Je maakt bovendien van dichtbij kennis met het recent gestarte natuurherstelproject ZTAR (Zwin Tidal Area Restoration). ZTAR wil de verzanding en de vergrassing in de Zwinvlakte tussen Knokke-Heist en Cadzand tegengaan en zo de uitzonderlijke natuur in het gebied een upgrade geven. De laatste decennia neemt het aantal slikken en schorren in het gebied sterk af, waardoor broedvogels er geen voedsel meer vinden. Het LIFE+ natuurproject ZTAR loopt nog tot eind 2015.

Eind vorig jaar werden in de Zwinvlakte al enkele zoetwaterpoelen uitgegraven: een ideale leefplek voor de rugstreeppad, een Europese soort die in het Zwin jammer genoeg niet meer voorkomt. Er liggen ook plannen klaar voor het herstellen van de broedvogeleilanden en het afplaggen van de schorren. Daarbij wordt de bovenste voedselrijke laag afgeschraapt om de bodem te verschromen. De kroon op het werk wordt het verdiepen en verbreden van de Zwingel. Zo moet er straks weer meer zeewater naar het Zwin stromen. Het ANB, de provincie Zeeland en de Europese Unie investeren 4 miljoen euro in het project.

Alle informatie over het ZTAR-project vind je terug op www.lifenuatuurztar.be.

HEIDELANDSCHAP KRIJGT XL-MAAT

Eind vorig jaar is het Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide met meer dan 2.250 hectare uitgebreid. Het park ligt op Nederlands en Vlaams grondgebied en is nu 6.000 hectare groot. Dankzij de uitbreiding huisvest het nog meer dieren- en plantensoorten dan vroeger. Er zijn bovendien nieuwe mogelijkheden voor recreatie en waterhuishouding. Aan Vlaamse zijde hoort nu ook het Moretusbos-Ravenhof in Putte-Stabroek tot het grensoverschrijdend park, in Nederland onder meer de Stoppelbergen en de Noordpolder in Woensdrecht.

Meer informatie vind je op www.grensparkzk.nl be. Meer info op www.naturalight.be

© Vilda - Lars Soerink

GRATIS: 366 DUURZAME TIPS

Ik eet duurzame vis, ik leg een vijver aan, ik pluk geen bloemen of paddenstoelen... Zoek je nog meer of andere duurzame acties? Op de nieuwe website rond biodiversiteit van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen kun je je meteen engageren. Al 20.000 mensen lanceerden samen al meer dan 71.000 engagementen waarvan het leven op onze planeet beter wordt. De website geeft concrete tips om de biodiversiteit in en rond je huis een handje toe te steken. Leraren vinden er bovendien tal van activiteiten, illustraties, artikels en spelletjes voor in de klas.

Op de website www.igivelifetomyplanet.be vind je nog veel meer duurzame tips en kun je gratis het boekje '366 tips voor de biodiversiteit' bestellen.

WORKSHOPS NATUURSCHILDEREN

Je wilt al wel langer die pittoreske brug in je buurt schilderen, maar je weet niet hoe eraan te beginnen? Volg de workshops natuurschilderen bij natuurvereniging vzw Durme. Lerare Teresa De Smet inspireert je de volgende maanden bij de meanders van de Durme en de Schelde. Of trek met penseel en palet naar de Condroz. Daar kun je eind mei met de vzw Durme een driedaagse workshop volgen. Het golvende heuvelandschap van de streek levert ongetwijfeld voer voor artistieke hoogstandjes.

Meer informatie: www.vzwdurme.be

VAAR, FIETS EN WANDEL MEE OP DE SCHELDEHAPPENING

Blokkeer paasmaandag 9 april in je agenda. Tijdens de derde editie van de Scheldehappening leer je de natuurpracht en het erfgoed van de Schelde en het Scheldeland kennen. Dat doe je varende, fietsend of wandelend. Tal van bezienswaardigheden uit de streek zijn die dag gratis toegankelijk. Ontdek de Wetterse Wartetuin, verken het Fort Steendorp, breng een bezoek aan het Kasteel d'Ursel of maak een boottochtje op één van de muzikale jazz rondvaarten! Bovendien kun je aansluiten bij begeleide fiets- en wandeltochten. Haal die fiets van stal, stop je voeten in je wandelschoenen en trek mee het toeristische vaarseizoen op gang!

Het volledige programma vind je op www.scheldehappening.be

Het Nationale Park Biebrza, genoemd naar de gelijknamige rivier die er doorheen stroomt, is met bijna 60.000 ha het grootste nationale park van Polen.

Interview met Eurocommissaris Janez Potočnik naar aanleiding van de twintigste verjaardag van Natura 2000

“ZONDER NATURA 2000 ZOUDEN WE ER ERG AAN TOE ZIJN”

Anno 2012 is 18% van het EU-landschap beschermd natuurgebied. Dat is volledig te danken aan Natura 2000. Precies twintig jaar geleden riep de Europese Unie dat netwerk in het leven. Reden om te vieren? Janez Potočnik, Europees Commissaris voor Leefmilieu, is realistisch. “Dé uitdaging van de toekomst staat nog voor ons: alle soorten en habitats beschermen.”

Commissaris Janez Potočnik, in 2012 bestaat Natura 2000 twintig jaar. Waarom zou de Europese bevolking deze verjaardag moeten vieren?

“Van bij de start in 1992 was het Natura 2000-netwerk een instrument om de bedreigde dier- en plantensoorten en hun natuurlijke habitats te beschermen. Twintig jaar later zien steeds meer Europese burgers het belang van biodiversiteit in. Maar Natura 2000 beschermt niet enkel de biodiversiteit. Nu pas worden de voordelen van Natura 2000 voor wetenschap, onderwijs, recreatie, toerisme en nog veel meer maatschappelijke functies volledig duidelijk. Momenteel brengen we de economische waarde van het netwerk in kaart: wat levert het ons op aan drinkbaar water, zuivere lucht, CO₂-opname en andere ecosysteemdiensten? Investeren in de diensten die de natuur ons levert is veel kostenefficiënter dan men doorgaans denkt.”

Hoeveel Natura 2000-gebieden zijn vandaag effectief beschermd?

“In alle 27 lidstaten van de EU samen bedraagt de landoppervlakte van het Natura 2000-netwerk meer dan 750.000 vierkante kilometer, bijna 18% van de totale landoppervlakte. Maar vergeet niet dat Natura 2000 ook van toepassing is op de zeegebieden, met op dit moment meer dan 200.000 vierkante kilometer zee die

deel uitmaakt van het netwerk. De lidstaten moeten voor alle sites een systeem van wettelijke bescherming uitwerken. De Commissie ziet er op toe dat ze die doelstelling waarmaken. Maar Natura 2000 gaat ook over actief beheer. Om de instandhouding van alle soorten en habitats te verzekeren, dringen actieve maatregelen zich op. Dat wordt dé uitdaging voor de komende jaren.”

Wat is het belang van Natura 2000 om de biodiversiteitsdoelen tegen 2020 te behalen?

“Het Natura 2000-netwerk is de centrale pijler waarop we de doelstellingen van de Biodiversiteitsstrategie van de EU kunnen realiseren, maar we moeten ook breder gaan. Een belangrijke focus van mijn beleid is de integratie van biodiversiteit in zo veel mogelijk andere Europese beleidsdomeinen. In 2011 was ik bijvoorbeeld nauw betrokken bij de voorbereiding van de voorstellen van de Commissie rond Landbouwbeleid. Vooral voor de vergroening van de eerste pijler van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) heb ik aan de kar getrokken. Via premies zetten we de lidstaten ertoe aan om biodiversiteit te integreren in het beheer van hun landbouwgebieden. We werken ook actief aan een beleid voor ‘groene Europese infrastructuur’.”

Identikit Janez Potočnik (53)

NATIONALITEIT

Sloveen

FAMILIE

Gehuwd, twee zonen

OPLEIDING

Doctor in de Economische Wetenschappen aan de Universiteit van Ljubljana

PROFESSIELE LOOPBAAN

Stond zes jaar aan het hoofd van het onderhandelingssteam voor de toetreding van Slovenië tot de EU (1998-2004)
Was twee jaar minister van Europese Zaken in Slovenië (2002-2004)
Was Europees Commissaris voor wetenschap en onderzoek (2004-2010)

Koppeltje veenhooibeestjes op wateraardbei, een Europees beschermde soort.

NATURA 2000 IN 10 MIJLPALEN

In 20 jaar tijd investeerde Europa 2,2 miljard euro in milieu- en natuurprojecten in de hele Europese Unie. Exact 3.104 projecten kregen daardoor vorm. Daarmee leggen Natura 2000 en het financieringsprogramma LIFE een indrukwekkend palmares voor. Voor u geselecteerd: tien mijlpalen.

1979. Vogelrichtlijn van kracht

De Europese lidstaten keuren de Vogelrichtlijn unaniem goed. Ze engageren zich om alle in het wild levende vogels in Europa te beschermen en beschermingszones af te bakenen om de leefgebieden in stand te houden.

1988. Vlaanderen bakt beschermingszones af

Vlaanderen wijst de eerste speciale beschermingszones voor vogels aan: broed-, pleister- en overwinteringsgebieden.

1992. Habitatrichtlijn voor planten en dieren

Met de Habitatrichtlijn wil Europa de rijke Europese biodiversiteit ook in de toekomst garanderen en de natuurlijke habitats en de wilde planten en dieren in stand houden. De

lidstaten moeten daartoe beschermingszones afbakenen die samen met de vogelrichtlijngebieden het Natura 2000-netwerk vormen.

1997. Natuurdecreet luidt nieuw beleid in

Vlaanderen keurt het Natuurdecreet goed. Hiermee maakt de Vlaamse Regering een duidelijke keuze voor meer en betere natuur. Het Natuurdecreet is de juridische basis van het natuurbeleid in Vlaanderen.

2001. Europa roept achteruitgang biodiversiteit halt toe

De Europese leiders erkennen in het Zweedse Göteborg dat biodiversiteit van levensbelang is om de natuur en de economie te beschermen. Ze spreken af om tegen 2010 de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen.

2004. Natura 2000 Vlaanderen is een feit

De Europese Commissie aanvaardt de afbakening van Habitatrichtlijngebieden van Vlaanderen.

Hoe beoordeelt u de verwezenlijkingen van de lidstaten in het effectief beschermen van het Natura 2000-netwerk?

"Zonder de inspanningen van de lidstaten om de Natura 2000-gebieden aan te wijzen, te beschermen en te beheren, zou Europa's biodiversiteit er veel erger aan toe zijn. Ik zie tal van bemoedigende signalen dat bedreigde diersoorten langzaam maar zeker overeind krabbelen. Ik hoop in de toekomst nog meer soorten te zien herstellen. Een recente studie in Journal Science toonde duidelijk het verband aan tussen de aanwijzing van vogelrichtlijngebieden en de stijging van het aantal beschermde vogelpopulaties. Dat zijn natuurlijk slechts de eerste tekenen van een heropleving. Er is nog veel werk aan de winkel en ik besef dat dit in de huidige economische context niet gemakkelijk is."

Gaat elke lidstaat op zijn eigen manier te werk?

"Ja, dat gaat in grote mate samen met hun uiteenlopende uitgangssituatie. In het noorden van Zweden en Finland bijvoorbeeld worden de Natura 2000-gebieden veelal beheerd als een netwerk van natuureservaten. Zo'n aanpak werkt niet in de meer gefragmenteerde en dicht bevolkte gebieden van West-Europa. Hier vergen natuurgebieden

een actief beheer én een verregaande samenwerking met een veelheid aan betrokken partijen. Ook de intensiviteit van het landgebruik verschilt van lidstaat tot lidstaat: waar de vruchtbare grond intensieve landbouw toestaat, moet de aanwijzing van natuurgebieden voorkomen dat het intensieve gebruik van het land nog opgedreven wordt. In de minder bevolkte en minder vruchtbare regio's van Europa moeten natuurgebieden mee de leegloop van het platteland tegengaan."

Vlaanderen betreft zo veel mogelijk partijen bij de beleidsplanning en implementatie. Kunnen we een voorbeeld zijn voor andere lidstaten?

"Het dichtbevolkte Vlaanderen hoort bij die regio's in de EU waar de natuur het meest te lijden heeft onder het intensieve en versnipperde gebruik van het land. Tegelijk is het één van de regio's waar de publieke betrokkenheid en het bewustzijn rond biodiversiteit het hoogst is. Ik vind het essentieel dat men alle sectoren bij de besluitvorming rond Natura 2000 betreft, zoals dat in Vlaanderen in de overleg- en projectgroep rond het IHD-proces (instandhoudingsdoelstellingen) gebeurt. Ik ben onder de indruk van de geboekte vorderingen en de toewijding en constructieve bijdragen van alle leden. Ik sta ook positief tegenover het systeem van financiële stimuli dat de

Vlaamse overheid heeft uitgewerkt. Via dat systeem waakt de overheid erover dat alle belangengroepen actief betrokken blijven in elk stadium van het proces. Ik ben ervan overtuigd dat dit de juiste benadering is."

Welke obstakels staan de realisatie van Natura 2000 in de weg?

"We moeten de voordelen die Natura 2000 voor elk van ons oplevert, nog meer in de verf zetten. Het netwerk wordt nog te vaak als een beperking gezien, eerder dan een opportuniteit. We moeten ook blijvend inspanningen leveren om Natura 2000 aantrekkelijk te maken voor al wie er rechtstreeks bij betrokken is. De dag dat landbouwers, landeigenaars en andere betrokken partijen zeggen: 'Ik wil dat mijn land deel uitmaakt van Natura 2000', weten we dat de strijd gestreden is."

Welke projecten zijn volgens u een voorbeeld voor andere lidstaten?

"Er komen spontaan een hele reeks succesvolle LIFE-natuurprojecten in me op, maar het zou niet fair zijn om daar één specifiek project uit te lichten. Ik kijk uit naar toekomstige projectvoorstellen uit Vlaanderen, maar moedig tegelijk projecten aan in partnerschap met de buurlanden. Dat bevordert kennisuitwisseling en kan van het Natura 2000-netwerk een echt Europees project te maken."

2009. Extra bescherming voor bedreigde soorten

Het Vlaamse Soortenbesluit treedt in werking: het is het juridische kader dat bijna 500 bedreigde planten- en diersoorten beter moet beschermen. Het soortenbeleid verzekert de kansen voor dieren en planten buiten de waardevolle natuurgebieden. Het vormt een belangrijke aanvulling op het gebiedsgerichte natuurbesluit (Natura 2000).

2009. De belangenorganisaties van landbouwers, boseigenaars, bedrijven, natuurverenigingen, vissers, jagers, enz. ondertekenen een intentieverklaring over de realisatie van Natura 2000. Ze engageerden zich hiermee om op een constructieve manier mee te overleggen over Natura 2000 in Vlaanderen.

2010. Vlaanderen bakent natuurdoelen af

De Vlaamse Regering keurt de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, of kortweg G-IHD, goed. Die geven weer wat in Vlaanderen nodig is om de bedreigde Europese soorten en habitats een veilige toekomst te geven. Bijvoorbeeld: hoeveel

broedparen zijn er nodig voor een levensvatbare Vlaamse populatie van een akkervogel? In een volgende stap worden de globale natuurdoelen verfijnd per Natura 2000-gebied. Dit zijn de specifieke instandhoudingsdoelstellingen, of kortweg S-IHD. Over de vertaling van G-IHD naar S-IHD is momenteel een breed overleg aan de gang tussen alle betrokken partijen: landbouwers (Boerenbond en ABS), ondernemers (Voka en Unizo), jagers (Hubertus Vereniging), bos- en landeigenaars (Landelijk Vlaanderen), ANB, INBO en het kabinet van minister Schauvliege.

2020. 70% natuurdoelen gerealiseerd

De Vlaamse Regering en de maatschappelijke partners ondertekenden in 2009 het Pact 2020 en engageerden zich zo om tegen 2020 70% van de natuurdoelen te realiseren. Het Pact 2020 kadert in Vlaanderen in Actie (ViA), het toekomstproject voor Vlaanderen van de Vlaamse regering. Het bundelt twintig doelstellingen om van Vlaanderen tegen 2020 een economisch innovatieve, duurzame en sociaal warme samenleving te maken.

Bebossingsoproep 2012

EEN MILJOEN EURO VOOR MEER BOS

Tot eind april kunnen alle Vlaamse steden, gemeenten en provincies een projectvoorstel indienen om nieuwe grond te bebossen. Daarvoor reserveert minister voor Leefmilieu , Natuur en Cultuur Joke Schauvliege 1 miljoen euro. Het geld komt uit het bossencompensatiefonds. Wie maakt het meeste kans?

Wie een stuk grond ontbost, moet dat compenseren. Dat kan in natura gebeuren, door zelf een perceel te bebossen, of door een bijdrage in het Bossencompensatiefonds te storten. Met het geld uit dat fonds koopt en bebost het ANB nieuwe gronden. Maar dat kan sneller, zeker als de lokale besturen mee op de kar springen. Daartoe doet de Vlaamse overheid een tweede bebossingoproep.

Geen los perceeltje

Tot eind april kunnen steden, gemeenten en provincies een subsidieaanvraag indienen. Een jury van vertegenwoordigers van het ANB en externe experts beoordeelt de ingediende projectvoorstellen op vier criteria: ligging, visie over inrichting en gebruik, belang en communicatie, en aankoopprijs. Projecten die deel uitmaken van de realisatie van stadsrandbossen, speelbossen of het versterken van lokale initiatieven voor bosuitbreiding krijgen op gelijke voet voorrang. "Het is van belang dat de aan te kopen grond geen alleenstaand perceeltje is, maar duidelijk kadert in een ruimere

visie op bosuitbreiding", zegt **Annemie Clarysse** van het ANB. "Sluit het perceel bijvoorbeeld aan op een natuurdomein of creëert het een verbinding tussen twee bospercelen, dan betekent dat een belangrijke meerwaarde."

Speelbos

Belangrijk is dat het projectvoorstel al in detail beschrijft hoe de gemeente de grond wil herbebossen. **Katrin Goyvaerts** van het ANB: "Uit het voorstel moet een klare visie blijken over de toekomstige inrichting van het perceel. Krijgt het bos in de eerste plaats een ecologische of recreatieve functie of bestaan beide naast elkaar? Welke boomsoorten krijgen de voorkeur? Op welke manier wil de gemeente het bos inrichten? Uit het projectvoorstel moet blijken dat de gemeente hierover heeft nagedacht." Bovendien is het van belang dat er bij de betrokkenen een draagvlak bestaat voor het bebossingsproject. "Plant de gemeente bijvoorbeeld een speelbos, dan moet zij dit voornemen al met de jeugdraad hebben afgetoetst", verduidelijkt

Katrin Goyvaerts. Ook een visie op het communicatieluw is een doorslaggevende factor. Hoe gaat de gemeente haar inwoners op de hoogte brengen van de beplantingsmomenten en welke kanalen wil ze daarvoor aanspreken? Katrin Goyvaerts: "Op die manier willen we de gemeenten aansporen om hun inwoners te betrekken bij hun bebossingsproject."

80% subsidie

Net als vorig jaar bedraagt de subsidie 80% van de aankoopprijs. Nieuw is dat het plafond werd ingesteld op 2,5 euro per vierkante meter. Bij de beoordeling toetst de jury de prijs van het perceel af aan de gangbare prijs in die regio voor hetzelfde type grond. De bebossing zelf valt niet onder deze subsidie. Daarvoor kunnen de lokale besturen de bestaande subsidieregelingen aanspreken.

Op www.natuurenbos.be/bossubsidies vind je alle informatie over de projectoproep 2012 'Aankoop van gronden voor bebossing' en de bestaande subsidieregelingen voor bebossing.

BEBOSSINGOPROEP 2011: DRIE TOPPERS

Wat leverde de eerste projectoproep voor bebossing op? In totaal ontving het Agentschap voor Natuur en Bos vorig jaar 45 projectaanvragen. Tien projecten kregen groen licht, goed voor een oppervlakte van meer dan 30 hectare en een bedrag van goed 900.000 euro. Dat geld ging naar lokale bosuitbreidingsinitiatieven, stadsrandbossen en verbindingen tussen natuurdomeinen. Drie toppers.

Gasthuisbossen leper: liaison tussen natuurdomeinen

Sinds 1996 kopen zowel het Vlaams Gewest als de provincie West-Vlaanderen gronden aan om de Gasthuisbossen in leper zowel ecologisch als recreatief met elkaar te verbinden. In het kader van de projectoproep bebossing selecteerde de provincie een perceel akkergrond in Habitatrictlijngedebied. Dat gebied ligt tussen het bos de Groenenburg en de heide in het Zandvoordebos. Op 1 maart 2012 heeft de provincie er in samenwerking met 200 mensen met een mentale beperking 4.000 streekeigen bomen en struiken aangeplant die het bos met de heide verbinden.

Bosuitbreiding in de stadsrand: Oostende

Het stadsrandbos van Oostende vormt een buffer tussen de woon- en industriezones van de stad enerzijds en het waardevol open polderlandschap met zijn krekengebied anderzijds. In de winter van 1995-1996 plantten de vrijwilligers

van BuitenGoed, een volkscoöperatieve opgericht door de stad Oostende, het eerste stukje bos. Sindsdien komen er elke winter nieuwe percelen bij. Momenteel staat de teller op 65 hectare. Als antwoord op de projectoproep droeg de stad Oostende een perceel akkergrond voor dat ze wil omvormen tot een gemengd loofbos met streekeigen soorten en een struik- en heesterzone aan de buitenranden.

Lokale bosuitbreiding: Broevinkbos Opwijk

Met middelen uit het bossencompensatiefonds kocht de gemeente Opwijk vorig jaar een stuk weilandgrond aan. Daar wil ze een bos van maken. Het project kadert in een lokaal bosuitbreidingsproject rond het Broevinkbos. Dat is een vochtig gebied met bosjes en weiden waar een rijke fauna en flora gedijen. De beplanting van streekeigen planten en bomen gebeurde in samenwerking met de Bosgroep Groene corridor en lokale verenigingen en bedrijven.

Bomenwijzer wijst 300 boomsoorten de weg

WAAR PLANT JE EEN BEUK (BETER NIET)?

Gedaan met eiken die ‘in de weg’ staan of beuken die te veel zonlicht tegenhouden. Gedaan ook met verzopen kerselaars en uitgedroogde wilgen. Met de gloednieuwe Bomenwijzer kiezen particulieren, steden en gemeenten vanaf nu de juiste boom voor de juiste plek. Voor 300 boomsoorten lonkt vanaf nu hun favoriete stek.

Met de nieuwe Bomenwijzer plant je de juiste boom op de juiste plaats. En de boom zelf leeft er ook langer door. “Een duurzame boomsoortkeuze zorgt ervoor dat iedereen jarenlang van de boom kan genieten. Het zorgt er ook voor dat de boom geen doorn in het oog wordt,

maar hij kwijnt weg als zijn wortels in zware kleigrond of arme zandgrond zitten. Goed om weten, maar hoe weet je nu modaal met welke bodemtype hij te maken heeft? “Een eenvoudig trucje is een handvol grond boetseren”, legt Tom Joye uit. “Als je niet of slechts met veel moeite

der scheuren over je vinger kunt plooiën, heb je waarschijnlijk met een kleibodem te maken.”

Ook de bodemvochtigheid bepaalt of een boom zich in zijn sas voelt. Een boom die in een te natte of net te droge grond staat, zal zijn leven lang worstelen om het hoofd boven water te houden. “Eén van de weinige bomen die een echt natte grond aankan, is de zwarte els”, aldus Joye. “Hij voelt zich in zijn element aan de oevers van beken waar hij geregeld tot aan zijn voeten in het water staat. Beuken of eiken bijvoorbeeld kunnen in dit soort grond niet gedijen. Ze worden vatbaar voor ziekten en plagen, als ze er al willen groeien.”

“Een beuk voelt zich in zijn element op een humusrijke leemhoudende bodem”

doordat hij bijvoorbeeld te veel licht wegneemt of continu gesnoeid moet worden.” **Tom Joye** kan het weten. Hij is lesgever specialisatie bomenbeheer bij Inverde. Drie jaar werkte hij aan de Bomenwijzer. Of daar behoefte aan was? Joye: “Er was één werkinstrument nodig dat alle informatie voor een juiste boomkeuze hapklaar en hanteerbaar bundelt. Tot nu toe moesten particulieren en bomenbeheerders die in hun tuin of langs de openbare weg een boom wilden planten, de nodige informatie bijeenprokkelen via websites, boeken en catalogi van boomkwekerijen. Bijzonder tijdrovend puzzelwerk. De Bomenwijzer brengt alle parameters voor een duurzame boomsoortkeuze nu in één tool samen.”

Kluiten en worstjes

Wat bepaalt of een boom ergens thuis hoort? Heel belangrijk blijkt dat hij in de juiste bodem staat: klei, leem of zand. Zo voelt een beuk zich in zijn element op een humusrijke leemhoudende bodem,

een worstje kunt rollen, heb je met een zandbodem te maken. Dat voel je ook aan de korrelige textuur. Als je een mooi worstje kunt rollen zonder scheuren, heb je met een leembodem te maken en als je dat rolletje ook probleemloos en zon-

Strooizout

Bodem en vochtigheidsgraad zijn twee aandachtspunten, maar er is er nog een derde: de omvang van de boom - hoe groot zal hij uiteindelijk worden? Tom ►

EXCLUSIEF: BEKENDE BOMEN SPOTTEN OP DAG VAN HET PARK

Op 27 mei 2012 zetten meer dan honderd steden en gemeenten de poorten van hun parken en groengebieden wagenwijd open voor de 22ste editie van de Dag van het Park. De jaarlijkse hoogmis van het groen in de binnenstad staat dit jaar in het teken van 'De juiste boom op de juiste plaats'. Steden en gemeenten zetten die dag hun BB's of Bekende Bomen in het zonnetje. Deze bomen heb-

ben over hun volledige loopbaan alle kansen gekregen om op eigen ritme uit te groeien.

Interesse? Meer informatie over De Dag van het Park vind je op www.dagvanhetpark.be. Steden en gemeenten die deelnemen aan de Dag van het Park kunnen zich nog tot 30 april registreren.

Joye: "Op het moment dat je een boom plant, is hij misschien een goede twee meter hoog. Maar elke boom is voor-geprogrammeerd om tot een bepaalde hoogte en breedte uit te groeien. Hij zal al zijn energie gebruiken om daartoe te komen, hoeveel je ook snoeit en knot. Daarom is het belangrijk om het lange-termijnplaatje voor ogen te houden: stel je de boom voor zoals hij er over vijftig jaar zal uitzien, als je kleinkinderen ervan genieten."

De Bomenwijzer geeft nog veel meer informatie. Voor elke boom beschrijft hij een vijftigtal kenmerken: voor de hand liggende eigenschappen als maximale breedte en ideale standplaats, maar ook specifieke karakteristieken zoals wind-en strooizoutbestendigheid, ecologische waarde en herfstkleuring. Ook de cultuurhistorische achtergrond van de boom komt aan bod. Zo leer je dat de Kelten en de Germanen de linde als een heilige boom zagen waarin Freya huisde,

de godin van de vruchtbaarheid en de liefde. Bij de kerstening van onze streken liet de katholieke kerk kapelletjes installeren in de buurt van lindebomen in de hoop de heidenen zo tot het christendom te bekeren. Daarom vinden we ook nu nog zoveel lindes in de buurt van kapelletjes.

Foto's uploaden

De Bomenwijzer is voor een breed publiek bedoeld, maar vooral medewerkers van gemeentelijke groendiensten en wegbeheerders van het Agentschap voor Wegen en Verkeer zullen hem intensief kunnen gebruiken. Niet minder dan 300 boomsoorten en cultivars telt

de Bomenwijzer op dit moment, en dat aantal groeit nog. "De Bomenwijzer moet een levend instrument worden, dat constant up to date wordt gehouden", stelt Tom Joye. Daar kan iedereen zijn steentje toe bijdragen: op de bomenfiches kunnen gebruikers hun ervaringen met een boomsoort delen en foto's van bomen uit hun tuin of straat uploaden.

Zelf de juiste boom kiezen? Dat kan vanaf 18 april via www.bomenwijzer.be. De Bomenwijzer wordt gelanceerd tijdens twee studiedagen: op 18 april in Brasschaat en op 26 april in Nieuwpoort. Meer info op www.inverde.be

Heb je zelf een knotsgek of vertederend bomenverhaal? Vertel het ons via webmaster.anb@lne.vlaanderen.be! De mooiste verhalen krijgen een plekje in de zomereditie van Spoorzoeker en op www.dagvanhetpark.be!

Zin in een groene opleiding in jouw buurt?

Je tuinmachines onderhouden?

Bomen en struiken herkennen in een oogopslag?

Werken met de bijl of de kettingzaag?

Een natuurlijke vijver aanleggen?

Je leert het allemaal (en nog veel meer) bij

Inverde: opleidingen bos-, groen- en natuurbeheer.

Dit is slechts een kleine selectie uit het uitgebreide cursusaanbod.
Surf naar www.inverde.be voor alle opleidingen in jouw buurt.

Elke editie brengt Spoorzoeker een spraakmakend verhaal over 'gewone mensen' die meehelpen aan de realisatie van Natura 2000. Twintig kaarsjes blaast het Europese netwerk van beschermde natuurgebieden dit jaar uit. Dat wordt ook in de vallei van de Grote Nete gevierd. Het LIFE-project voor de Grote Nete betekende een opkikker van jewelste voor de natuur in de vallei.

HONDERDEN HANDEN HERSTELLEN GROTE NETE

De natuur en het waterbergend vermogen in de vallei van de Grote Nete herstellen. Dat was het doel van het LIFE-project Grote Nete, een samenwerking van Natuurpunt en de provincie Antwerpen. Honderden vrijwilligers en omwonenden, van landbouwers met een groen hart tot jonge delinquenten, bouwen er robuuste natuur uit. Zelfs koeien en paarden doen mee.

De vallei van de Grote Nete is ecologisch gezien één van de waardevolste gebieden in Vlaanderen. De rivier kronkelt door een landschap van hooilanden, ruigten, wilgenstruwelen, elzenbroeken en natte grasweiden. Tal van zeldzame planten en dieren voelen zich er thuis. In de bovenloop van de Grote Nete komen bovendien zeer zeldzame vissoorten voor, zoals beekprik en kleine modderkruiper. De vallei van de Grote Nete werd dan ook opgenomen in het Natura 2000-netwerk. Bij hevige regenval treedt de rivier geregeld buiten haar oevers. Vroeger slorpte het aanpalende natuurlijke overstromingsgebied dan het teveel aan water op. Maar door baggerwerken en de op-hoping van het overvloedige slib tot een dijk zocht het water zich een weg naar de stroomafwaarts gelegen bewoonde gebieden. In samenwerking met de provincie Antwerpen, die beheerder is van de waterloop, werden de dijken met behulp van grote kranen weggegraven. De Kleine Hoofdgracht, een zijbeek van de Grote Nete, kan opnieuw vrij meanderen en overstromen en de natuurlijke sponswerking van het overstromingsgebied doet opnieuw zijn werk. En de natuur? Die is mooier dan ooit tevoren.

Honderden vrijwilligers

Met het herstel van de riviervallei is de kous niet af. Het LIFE Grote Nete project wil het natuurgebied verder uitbreiden. En daar zijn veel helpende handen voor nodig. De vrijwilligers van Natuurpunt zijn de spil achter het Natura 2000-project in de Grote Netevallei. "Ze zijn de ogen, oren en mond van de talrijke diertjes, planten en biotopen die er krioelen", zegt **Willem Laermans**, coördinator van het LIFE Grote Nete project. "Ze vertegenwoordigen Natuurpunt op overlegfora over Natura 2000, maaien natte graslanden, leggen wandelpaden aan en begeleiden scholen die waterdiertjes in het gebied komen bestuderen. En wanneer jongeren uit de gemeenschapsinstelling in Mol enkele dagen meewerken in het natuurgebied Het Griesbroek, zijn het onze vrijwilligers die hen op sleeptouw nemen." De vrijwilligers zelf, die genieten van wat de natuur hen teruggeeft.

Boeuf Nature

Het Griesbroek is één van de zeven natuurgebieden rond de Grote Nete waar

natuurherstel gefinancierd wordt met middelen uit het LIFE-project. Dat geldt ook voor De Vennen, waar de Grote Nete vanuit Limburg de provincie Antwerpen binnenstroomt. Natuurpunt beheert De Vennen in tandem met landbouwers uit de wijde omgeving. Willem Laermans: "Waar mogelijk werken we samen met landbouwers. We vragen hen om hun runderen en paarden in het natuurgebied te laten grazen. Op die manier helpen de landbouwers en hun grazers bij het behoud van de natuur. We leggen samen vast in welke zones en in welke periode de runderen en paarden hun werk mogen doen op het terrein. Op haar beurt zorgt Natuurpunt voor de inrichting van begrazingsrasters en vangkralen."

Ook de twaalf ossen van **Harrie Hoogers** grazen op de weilanden van de Grote Netevallei. Deze restaurantuitbater houdt als hobby runderen van Franse rassen. "Ik verkoop het vlees van mijn runderen onder de naam 'Boeuf Nature' en serveer het ook in mijn restaurant. De smaak van het vlees is dus heel belangrijk. De beste smaak krijg je alleen door de dieren op een natuurlijke manier te laten opgroeien, zonder extra krachtvoerders of bemesting van weilanden. De natuurgebieden rond de Grote Nete zijn daarvoor uitermate geschikt."

Extra: 100 hectare broekbos

Over de hele Grote Netevallei zet Natuurpunt zich in voor meer bos. Dankzij

het LIFE project kwamen er 100 hectare waardevolle broekbossen bij. Dat zijn bossen die geregeld met hun voeten in het water staan en dat vinden heel wat bijzondere dieren en planten best prettig. In de toekomst zullen er nog vele honderden hectare broekbos bijkomen.

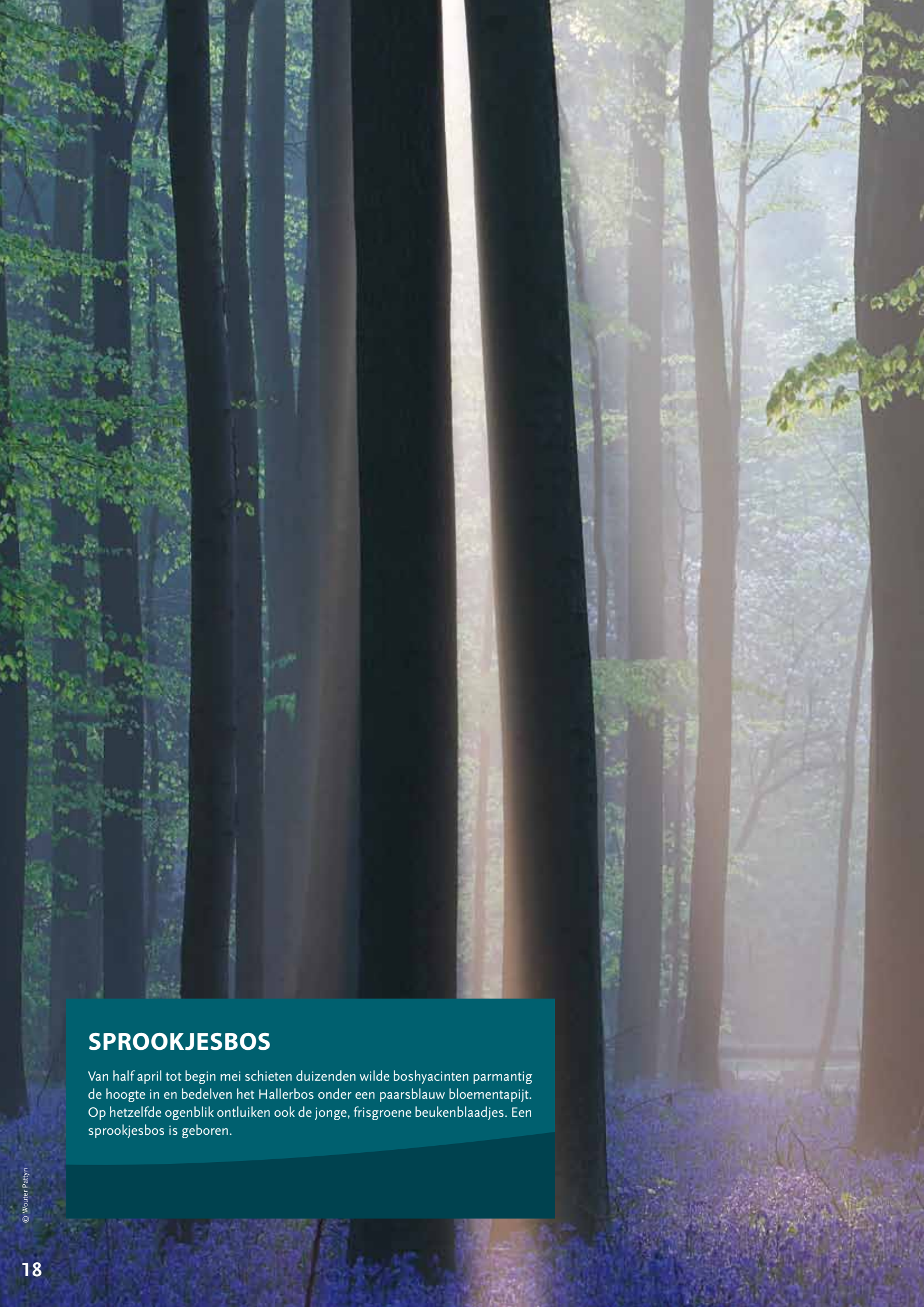
Zandkastelen bouwen

Waar de natuurgebieden groot en robuust zijn, heeft de natuur meer draagkracht. Bezoekers zijn meer dan welkom in De Grote Netevallei. Willem Laermans: "Op de Belse Hei hebben we onlangs tien hectare naaldbos gekapt en de bovenste humuslaag verwijderd. Op die plek hebben we de oorspronkelijke stuifduinen hersteld. Die ontstaan van nature door het spel van de wind met het zand. Om te blijven bestaan, hebben ze veel wind nodig zodat het zand kan stuiven. Waar er te weinig wind is, zorgen zachte recreanten voor een oplossing. Door te wandelen en te spelen in het zand helpen ze de natuur dynamisch houden. Alle wandelaars zijn welkom op de Belse Hei om naast de plat gelopen paden vrij rond te struinen. We plannen binnenkort zelfs een zandkastelenwedstrijd voor alle basisscholen uit de buurt."

Het LIFE Grote Neteproject wordt gesteund door het Europese LIFE Natuurfonds. Meer info vind je op www.life-grotenete.be www.boeufnature.be

© Vilda - Stein Temmerman

SPROOKJESBOS

Van half april tot begin mei schieten duizenden wilde boshyacinten parmantig de hoogte in en bedelven het Hallerbos onder een paarsblauw bloementapijt. Op hetzelfde ogenblik ontluiken ook de jonge, frisgroene beukenblaadjes. Een sprookjesbos is geboren.

Meldpunten versterken sociale controle

NATUURINSPECTIE WIL GEEN BOEMAN ZIJN VOOR VISSERS

Nachtelijk vissen, hengelen zonder visverlof, stropers die verontreinigde paling doorverkopen aan restaurants ... Natuurinspecteurs hebben hun handen vol met het aanpakken van overtredingen op de visserijwet. Toch reageren ze vaak soepel. “We maken een onderscheid tussen hardleerse overtreders en gewone burgers die onbedoeld tegen de wet ingaan.”

Meer dan 61.000 vissers slaan wel eens een hengel uit in de 18.000 hectare aan beekjes, rivieren, kanalen, vijvers en meren die Vlaanderen rijk is. Wie wil vissen in de openbare wateren, moet niet alleen de geldende regels respecteren, maar ook een geldig visverlof kunnen voorleggen. Voor 11,60 euro kunnen vissers dit online aanvragen of in een postkantoor aankopen. Bovenop zijn visverlof krijgt elke visser een exemplaar van VISlijn, het infoblad voor de openbare visserij in Vlaanderen met daarin een bijlage over het reglement op de openbare visserij. Daarin staat duidelijk waar en wanneer ze mogen vissen. Het reglement beschrijft ook de methodes die de visser mag gebruiken, welke vissoorten beschermd zijn enzovoort. “Ik denk dat we gerust mogen stellen dat alle vissers uitstekend geïnformeerd zijn over wat mag en niet mag bij het vissen in Vlaanderen”, zegt **Paul Vandenabeele**, celhoofd Natuurinspectie in Oost-Vlaanderen. Het hoofddoel van het visserijbeleid is het natuurlijk evenwicht in de visbestanden beschermen, zodat ook toekomstige generaties nog volop kunnen genieten van een

gezonde en gevarieerde visstand. De hengelsport mag de soortenrijkdom en het vaak fragiele evenwicht van biotopen niet verstoren.

27 natuurinspecteurs

Of vissers de wet naleven? Om dat na te gaan zet het ANB permanent 27 natuurinspecteurs in. Zij staan ook in voor het toezicht op de wetgeving op natuur, bos, jacht en vogelbescherming. De natuurinspecteurs concentreren zich op de gebieden die geen domein van het ANB zelf zijn. “In onze eigen natuurdoelmeinen staan de boswachters in voor de eerstelijns handhaving”, duidt **Mark Van den Meersschaut**, verantwoordelijk voor Natuurinspectie bij de centrale diensten van het ANB. “Daarnaast mag niet vergeten worden dat de politie in principe eveneens overtredingen kan vaststellen.” In 2010 controleerden de natuurinspecteurs van het ANB in totaal 4.883 vissers. Daarbij stelden ze 198 inbreuken op de visserijwetgeving vast, of 4,1%. De hoofdmoot van die overtredingen is voor rekening van mensen die geen visverlof aangekocht hebben. “Dat zijn vaak mensen

die in een opwelling voor de eerste keer een hengel uitslaan en niet beseffen dat ze de wet overtreden”, aldus Paul Vandenabeele.

Nachtelijke feestjes

Nogal wat hengelaars gooien meer dan twee lijnen uit. Dat mag niet, twee is het maximum. Waarom ze het dan toch doen? Vandenabeele: “Dat verhoogt de vangkansen en sommige vissers gokken erop dat ze geen controle krijgen van onze natuurinspecteurs of politie. Dan komen ze al snel in de verleiding om er stiekem een derde of zelfs vierde lijn bij uit te gooien, in de veronderstelling dat ze daar ook deze keer mee zullen weggeloven. In de zomer krijgen we dan weer meer oproepen om in te grijpen voor nachtvisserij. In principe mag er niet gevestigd worden tussen twee uur na zonsondergang en twee uur voor zonsopgang. Maar de korte zomerse nachten nodigen sommige hengelaars uit om te blijven doorvissen. Een karpervisser moet soms tien tot twintig uur geduld oefenen voor hij beet heeft. Het valt al eens voor dat deze groep vissers een ‘nachtje door ►

VLAAMS WATER WORDT STEEDS SCHONER

De opbrengst van de visverloven gaat integraal naar het visserijfonds. Dat geld gebruikt het ANB om vis uit te zetten in waterlopen met een onevenwichtige visstand. Dat onevenwicht heeft verschillende oorzaken. Zo is er de onnatuurlijke structuur van de waterlopen in Vlaanderen, waar vissen nog maar moeilijk paaiplaatsen vinden. Ook de poore waterkwaliteit maakt slachtoffers. “Denk maar aan het waterzuiveringstation van Aquiris in Brussel-Noord twee jaar geleden”, zegt Paul Vandenabeele. “Toen het stopte met functioneren, stroomde het afvalwater van de hoofdstad ongezuiverd in de Zenne. De volledige vispopulatie werd gedecimeerd.”

Toch is de Vlaamse waterkwaliteit er de afgelopen twee decennia sterk op vooruit gegaan. Volgens de metingen was in 1991 nog 12 procent van onze waterlopen zwaar verontreinigd. In 2010 was dat nog amper 0,2%. Het herstel van de natuur uit zich niet alleen in een betere waterkwaliteit en dus meer vis in de openbare waterlopen, vissers krijgen sinds kort weer concurrentie van reigers en aalscholvers, vogels die vroeger geschoten mochten worden, maar die vandaag beschermd zijn. “Onder de vissers gaan er vandaag zelfs stemmen op om de jacht op deze concurrenten weer te openen”, aldus Paul Vandenabeele.

doet'om toch maar vis te vangen. Een vrij nieuw fenomeen zijn groepjes jongeren die hun tentjes aan de oever neerplanten en er een nachtelijk feestje van maken. Dat valt niet altijd in goede aarde bij de omwonenden. Het gaat weliswaar niet om zware overtredingen, maar toch kunnen ze tot een proces-verbaal leiden. In sommige gevallen wordt het hengelfeest in beslag genomen en komt er een boete bovenop."

Hardleerse overtreders

Het klinkt allemaal erg streng, maar toch stelt de inspectie zich de jongste twee jaar soepeler op. Mark Van den Meersschart: "De wetgeving moet worden nageleefd, maar we willen mensen geen afkeer voor de hengelsport inboezemen. In de plaats van meteen een proces-verbaal uit te schrijven, geven we in sommige gevallen eerst een aanmaning. Ik denk dan aan iemand die voor de eerste keer op een inbreuk betrapt wordt, of een minderjarige die zonder visverlof hengelt. In zo'n geval zullen we de betrokkene de kans geven om zijn visverlof binnen de 24 uur voor te leggen. Enkel in extreme gevallen nemen we nog hengels in beslag. Deze mildere aanpak kadert in een nieuwe filosofie bij de natuurinspectie. We maken een onderscheid tussen hardleerse overtreders en gewone burgers die voor de eerste keer of uit onwetendheid de wetgeving aan hun laars lappen. In het eerste geval treden we met harde hand op, in het tweede geval stellen we ons soepeler op."

Zware metalen in paling

Stroppers die fuiken plaatsen, staan dan weer wel zware straffen te wachten. Met die fuiken vangen ze kilo's paling, die ze aan restaurants verkopen. Dat is niet enkel een inbreuk op de visserijwetgeving, in paling uit vervuilde wateren zitten ook

Natuurinspecteurs aan het werk

vaak hoge concentraties zware metalen. Die stroperij houdt dus ook risico's in voor de volksgezondheid. Als de stroppers betrapt worden, volgt een strafrechtelijke vervolging door het parket met eventueel een dagvaarding voor de rechter. Hun pv kan ook doorgestuurd worden naar de afdeling Milieuhandhaving van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie. Die legt een bestuurlijke alternatieve geldboete op en die kan gemakkelijk tot in de duizenden euro's oplopen.

Inbreuken melden

Of 27 inspecteurs wel volstaan voor zoveel vissers? "Wij lopen zelf toezichtrondes op uiteenlopende tijdstippen op weekdays en weekends en ook wel s'nachts, maar kunnen niet overal tegelijk zijn", zegt Paul Vandenabeele. Om overtredingen gerichter te beteugelen, heeft het ANB per provincie een centraal meldpunt opgericht, waar mensen overtredingen kunnen melden. Sociale controle dus. De contactgegevens zijn terug te vinden op de website van het ANB. "We vinden het belangrijk dat mensen

ons zonder enige drempel kunnen contacteren om inbreuken te rapporteren. Daarom verzekeren wij ook buiten de kantooruren, tot tien uur 's avonds, en in het weekend een permanentie. Mensen kunnen ook altijd de politie bellen. Die mag natuurlijk ook inbreuken vaststellen en een pv opstellen."

Eén van de krijtlijnen van het natuurinspectiebeleid is de gelijke behandeling van alle overtredingen over de provinciegrenzen heen. Daarom pleegt het ANB meerdere keren per jaar structureel overleg met de vertegenwoordigers van de doelgroep, zoals de Vlaamse Vereniging van Hengelsport Verbonden (VVHV). "Jaarlijks stellen we een handhavingsplan op waarin we de prioriteiten afbakenen. Op die manier waken we over de uniformiteit en zorgen we ervoor dat alle neuzen in dezelfde richting wijzen", aldus Mark Van den Meersschart.

Op www.natuurenbos.be/natuurinspectie vind je de contactgegevens van de natuurinspectie terug.

61.519

Zo veel vissers telde Vlaanderen in 2011. Dat aantal gaat sinds de jaren tachtig structureel achteruit. In 1981 sloegen nog 110.042 liefhebbers wel eens een hengel uit en dat terwijl de waterlopen toen nog sterk vervuild waren. "Paradoxaal", vindt Mark Van den Meersschart, die meerdere verklaringen voor de terugloop ziet. "Het aanbod aan vrijetijdsbestedingen is de jongste jaren exponentieel gestegen en de vissport moet concurreren met heel wat nieuwe buitensporten. Daarnaast hebben we in onze samenleving steeds minder contact met de

natuur. Toch stellen we sinds 2006 vast dat de dalende trend stagneert. Dat de waterkwaliteit er de jongste jaren gevoelig op vooruitgaat en een rijker visbestand met zich meebrengt, is de vissers kennelijk niet ontgaan. We proberen hengelaars ook te stimuleren om hun vangst meteen terug te gooien om de overlevingskans te verhogen. Als de vis de juiste afmetingen heft, is dat wettelijk niet verplicht, maar we propageren deze werkwijze al jaren vanuit de gedachte dat een vis die je terug te water gooit, ooit misschien opnieuw bijt."

GAL

Schaapherder Ludo Van Alphen over zijn missie

600 SCHAPEN HERSTELLEN KALMTHOUTSE HEIDE

Na de verwoestende brand van mei vorig jaar dreigen grassen de Kalmthoutse heide te overwoekeren. Maar daar steekt Ludo Van Alphen een stokje voor. 600 schapen zet hij daarvoor in. Zijn grijzige krullenbol heeft hij alvast gemeen met zijn dieren. Een gezonde portie idealisme en een ontembare werklust doen de rest. Of hoe een herder de heide redt.

In 2011 sloot **Ludo Van Alphen** een overeenkomst van negen jaar af met het ANB. Met 400 schapen zou hij de vergrassing van het natuurgebied tegengaan. Meteen een natuurvriendelijke oplossing om het waardevolle en kenmerkende heidelandschap in stand te houden. Sinds de heidebrand in mei 2011 ongeveer 600 hectare in de as legde, vormt zijn kudde eens te meer een onmisbare schakel in het herstel van de natuur. Na de brand werd ze daarom uitgebreid van de oorspronkelijke 400 naar 600 schapen.

In 'grastrance'

Het gewas dat na de brand het eerst en het snelst uit de kiem schoot, was het gras pijpenstrootje. Maar struikhei en dophei herstellen zich veel trager. Door het woekerend gras dreigen ze verdrongen te worden. "De kunst is om de schapen ertoe te brengen enkel dat te eten wat jij wilt", legt Ludo Van Alphen uit. "Binnen een kudde bestaat een zekere wedijver om als eerste het lekkerste gras op te knabbelen. Door met dat gegeven te spelen, kan ik als herder bepalen welke gewassen begraaasd worden. Als je de schapen hun gang laat gaan, verspreiden ze zich binnen de tien minuten over de hele hei. Daarom laat ik mijn vier honden over en weer lopen. Op die manier trekken zij een denkbeeldige lijn die de schapen niet mogen overschrijden. Schapen hebben een heilige schrik van honden, maar eenmaal ze in een 'grastrance' geraken, vergeten ze alles om zich heen. Ze zouden zelf het gras onder de poten van de honden durven opeten."

De kudde van Ludo Van Alphen bestaat uit Vlaamse kuddeschapen, een ras dat vroeger de polders en de dijken in ons land begraaasde. "Deze dieren kunnen lange afstanden afleggen en moeiteloos over dijken en schorren springen. Dat maakt hen uitermate geschikt voor het werk op de heide."

Dikke pens

Van nature grazen schapen dag en nacht door. Met geregelde tussenpozen leggen ze zich neer om te rusten en te herkauwen. "Bij een gehoede kudde moet je dat patroon doorbreken", zegt Ludo Van Alphen. "Binnen een tijdspanne van acht uur moeten ze immers zo veel mogelijk eten om voldoende energie op te slaan. Als ze 's avonds naar de stal of hun schuilplaats onder de sparren terugkeren, moet hun pens dubbel zo dik zijn geworden. Tege-

lijk moet je in de gaten houden of ze wel voedzame gewassen eten. Rond oktober begint het gras op de heide te verkleuren en stroomt alle energie naar de wortels. Daardoor komen de schapen voedingsstoffen te kort. Ze gaan dan op zoek naar andere lekkere hapjes, die ze eigenlijk niet mogen hebben."

Daarom gaat de kudde van Ludo Van Alphen van oktober tot april op stal. Niet dat zijn werk daarmee gedaan is. "Het liefst van al zou ik elke dag de heide intrekken, maar bij deze stiel komt heel wat meer kijken: het papierwerk in orde brengen voor vergunning en subsidies, stallen uitmesten, gras zaaien, hooien, af-rasteringen spannen en ga zo maar door."

Australische topsporters

In mei worden de schapen geschoren. Daarvoor komen twee Australiërs speciaal naar Kalmthout afgezakt. "Schapen scheren is fysiek enorm zwaar werk", licht Ludo Van Alphen toe. "Met je voeten en benen hou je het schaap in bedwang, terwijl je de wol afscheert. Een professionele schapenscheerder scheert per uur 33 schapen, dat is echte topsport!" De wol verkoopt Ludo op de wolmarkt. "Veel brengt dat niet op, want door de crisis is de prijs gekelderd."

Ludo Van Alphen kreeg de liefde voor de natuur mee van zijn vader, die hem als kleuter meenam op lange fietstochten in en rond Kalmthout. "Een bezoek aan onze kozijn die een boerderij had, was

voor mij een feest. Toen ik te horen kreeg dat ene Frank De Roover uit Antwerpen de heide zou herderen, was mijn eerste reactie: 'Wat komt iemand uit Antwerpen op onze heide doen!' Maar al snel raakte ik met hem bevriend en net als Frank ben ik het Vlaams kuddeschaap beginnen kweken."

Heupprothese

Wat drijft een man als Ludo Van Alphen om in tijden van megaboerderijen en grootschalige gemechaniseerde landbouw schaapherder te worden? "Dit is echt mijn passie. Ik werk graag met dieren. Daarnaast doe ik dit ook uit idealisme, want rijk word je er niet van en het is hard werken. Het is geen lachertje voor je lichaam. Alle oude herders lopen met heupprothesen rond en bij extreme weersomstandigheden, zowel bij een hittegolf als bij stormweer, biedt de heide geen enkele beschutting."

Diepgaande inzichten

Idealisme alleen volstaat duidelijk niet. "Vorig jaar heb ik een jonge gast in dienst genomen en tot herder opgeleid. Na zes maanden heeft hij er de brui aan gegeven. Het viel hem fysiek te zwaar. Bovendien voelde hij zich eenzaam." Ludo houdt er net van om dagen aan een stuk alleen te zijn met zijn kudde. "Op zo'n momenten kom ik tot diepere inzichten in het leven, in wetenschappelijke vraagstukken, in de wereld."

Ludo Van Alphen

Na afloop van het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit in 2010 riepen de Verenigde Naties de periode 2011-2020 uit tot Decennium van de Biodiversiteit. Voor de wereldbevolking is dit het decennium van de waarheid. Het strategisch plan voor de Biodiversiteit dat in het Japanse Nagoya vorm kreeg, moet de volgende jaren werkelijkheid worden. Spoorzoeker brengt dit jaar de meest biodiverse regio's ter wereld voor het voetlicht, door de ogen van Vlamingen die in een internationale context baanbrekend werk verrichten. De 17.500 eilanden van Indonesië bijten de spits af.

INDONESIË BEZWIJKT STIL AAN ONDER MASSALE ONTBOSSING

Het meest biodiverse land van Azië is wel Indonesië. Het land herbergt een enorme verscheidenheid aan ecosystemen en een indrukwekkende concentratie van planten en dieren. “Maar die natuurlijke biodiversiteit verdwijnt tegen een duizelingwekkende snelheid”, waarschuwt Filip Verbelen, forest campaigner bij Greenpeace. Komt alle hulp nu al te laat?

Wie biodiversiteit zegt, moet Indonesië zeggen. De Indonesische archipel bestaat uit 17.500 kleine en grote eilanden, waar een enorme verscheidenheid aan ecosystemen voorkomt: mangrovebossen, koraalriffen, gigantische moerassen en savannegraslanden tot en met bergregenwouden met sneeuw op de hoogste pieken. De rijkdom aan soorten is indrukwekkend: Indonesië beslaat slechts 1,3% van het aardoppervlak, maar kent een enorme concentratie van planten en diersoorten. 12% van alle zoogdieren die op onze aarde rondlopen, leeft in Indonesië. Er komen meer dan 1500 vogelsoorten voor, 17% van alle vogels ter wereld.

Veel van die bijzondere planten en dieren komen enkel voor in Indonesië en zijn bovendien beperkt tot een handvol eilanden of soms zelfs tot één enkel eiland. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat de laatste jaren om de haverklap nieuwe soorten ontdekt of herontdekt worden. Ook **Filip Verbelen** schreef de (her)ontdekking van enkele vogels op zijn naam: de Timorese struikzanger en de Banggai kraai.

De biologische diversiteit van Indonesië is sterk geconcentreerd in twee ecosystemen: de tropische regenwouden en de koraalriffen. Geen enkel land ter wereld heeft meer koraalriffen dan Indonesië, en enkel Brazilië en Congo (DRC) hebben meer tropisch regenwoud in huis dan Indonesië.

Oog in oog met Sumatraanse tijger

Maar er is slecht nieuws: de snelheid waarmee Indonesië ontbost wordt, is duizelingwekkend. De voorbije 20 jaar ging naar schatting 30 miljoen hectare Indonesisch bos verloren, een gebied tien keer zo groot als België. "Nergens anders in Indonesië verdwijnt het prachtige tropische regenwoud zo snel als op Sumatra", licht Filip Verbelen toe. "In 1992 was ik er voor het eerst. Ik had toen het enorme voorrecht om een Sumatraanse tijger in de vrije natuur te observeren, een uiterst zeldzame gebeurtenis. Die observatie is mij altijd bijgebleven. Maar toen ik in 1997 datzelfde gebied

opnieuw bezocht, was er in de wijde omgeving geen regenwoud meer te bespeuren. Dat heeft me erg geschokt. Voor mij werd ontbossing en het verlies aan habitat voor diersoorten op dat moment erg tastbaar."

Er zijn vele redenen waarom het Indonesische regenwoud verdwijnt. Maar de voornaamste oorzaak voor de groot-schalige ontbossing van de voorbije decades ligt overduidelijk bij de industrie. De illegale houtkap tiert welig en dat hout vindt ook in Europa gretig zijn aftrek. Door de groeiende vraag naar biobrandstoffen moet het woud wijken voor palmolieplantages. Bosbranden worden vaak bewust aangestoken om het afgebrande gebied nadien te kunnen omvormen tot plantages voor palmolie of acaciaplantages voor de pulp- en papierindustrie.

Supermarkt voor bewoners

"Om de biologische diversiteit wereldwijd te vrijwaren, moet naar de bescherming van het tropische woud van Indonesië prioritaire aandacht gaan", stelt Filip Verbelen. "Miljoenen Indonesiërs zijn direct afhankelijk van het tropische woud. Ze gebruiken deze bossen dagelijks als hun 'supermarkt' voor de jacht op wild, de visvangst, het oogsten van rattan en vruchten, het gebruik van medicinale planten en kruiden ... De waarde van die 'non-houtproducten uit het woud' valt moeilijk te becijferen maar loopt in de miljarden dollars per jaar. Het behoud van de tropische regenwouden van Indonesië is daarnaast van mondiaal belang in de strijd tegen de klimaatwijziging. Het platbranden van regenwouden en de omzetting van die bossen naar een ander landgebruik zorgt voor een gigantische uitstoot van koolstofdioxide die de aarde mee doet opwarmen."

Orang Oetan

Slecht nieuws dus, maar doemdenken is niet aan Filip Verbelen besteed. "Er blijft nog veel tropisch regenwoud over en het is niet te laat is om het grootste deel van deze uitzonderlijke biodiversiteit voor de toekomstige generaties te beschermen.

We vinden nog grote intacte en aaneengesloten stukken tropisch regenwoud in het noorden van Sumatra, waar zowel tijgers, olifanten, orang oetans als neushoorns leven, maar ook in West-Papoea en Centraal-Borneo. Voor het behoud van de biologische diversiteit op lange termijn moeten de gebieden die nu nog grotendeels intact zijn prioriteit krijgen bij de bescherming van het tropisch bos op Indonesië."

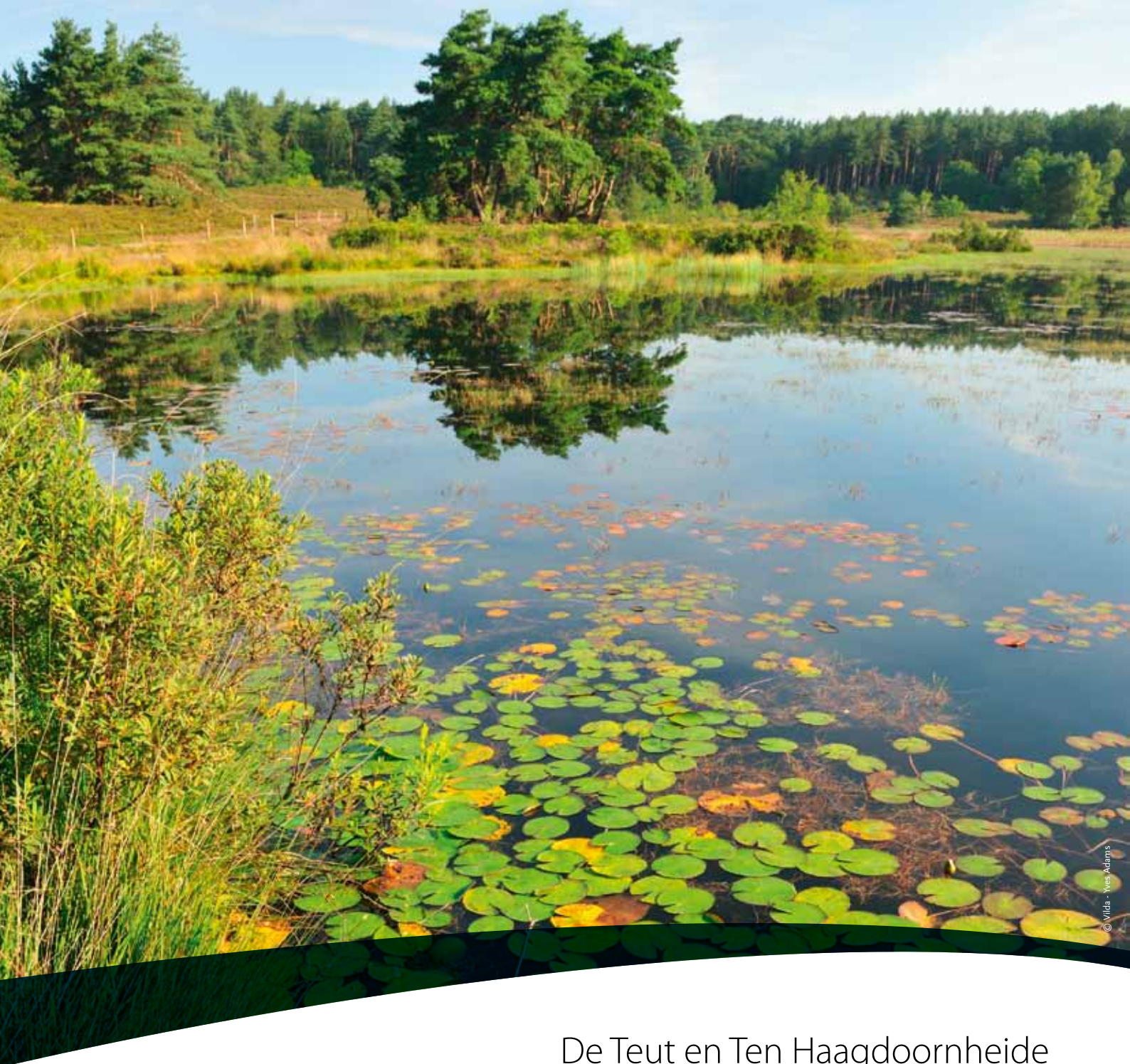
Meer info:

www.decadeonbiodiversity.net

Identikit Filip Verbelen (43)

- werkt als forest campaigner voor Greenpeace International in Brussel;
- stuurt het onderzoek naar illegale houtkap in de tropische regenwouden van Centraal-Afrika aan;
- is in zijn vrije tijd amateurornitholoog;
- bracht tussen 1992 en 1997 jaarlijks twee maanden door in het Indonesische tropische regenwoud op zoek naar inheemse vogelsoorten;
- nam in 1997 en 2009 een jaar loopbaanonderbreking om in de meer afgelegen delen van Indonesië rond te reizen, op zoek naar vermiste en weinig bekende vogels;
- herontdekte in 2009 de Timorese struikzanger, die sinds 1932 niet meer was waargenomen.

De Teut en Ten Haagdoornheide

VERLIEFD OP DE HEIDE

Een boomleeuwerik die zijn helder lied boven de heide laat weerklinken, een kudde Kempische heideschapen die opschietend gras afgraast, een mountainbiker die de adrenaline laat stromen, kinderen die koprollen in het speelbos ... De heide is één van die decors waar natuur en mens dol zijn op elkaar. Word jij ook verliefd?

Kwetsbare natuur die zich zonder belemmering ontwikkelt en recreanten die het landschap in al zijn geuren en kleuren opsnuiven: het hoeft elkaar niet uit te sluiten. Het heidegebied Teut-Ten Haagdoorn is zo'n plek waar beide kunnen. Even kennismaken.

'De Teut'

Teut-Ten Haagdoorn ligt aan de westrand van het Kempens zandplateau. Met zijn 2.000 hectare is het het grootste heidegebied van Midden-Limburg. Het Zonhovenese deel noemt men 'De Teut' en het deel in Houthalen-Helchteren 'Ten Haagdoornheide'. Op de arme grond wisselen vennen, droge heide, natte heide, vennen, duinen en bossen elkaar af. Deze rijke schakering van natuurtypes in De Teut - Ten Haagdoornheide is de thuis van planten en dieren die je niet zomaar in je achtertuin aantreft.

Tussen de oude, houtige heidestruiken heb je misschien wel het geluk om een gladde slang of een levendbarende hagedis te spotten. Jan Wellekens, boswachter in De Teut: "De naam van dit reptiel verwijst naar zijn ovovipare voortplanting. Dat wil zeggen dat de eieren in het lichaam van de moeder worden bevrucht en uitgebroed. De hagedis baart letterlijk levende kleintjes."

Vleesetende plantjes

De natte hei is de ideale thuishaven voor veenmos, dopheide, kleine veenbes, lavendelheide en beenbreek. Ook over dit zeldzame plantje met zijn heldergele bloemen dist Jan Wellekens een anekdote op: "Lange tijd dacht men dat beenbreek botbreuken bij het vee veroorzaakte. Een mogelijke verklaring is dat beenbreuk uitsluitend op zure, kalkarme bodems groeit. Dieren die daar graasden,

namen niet genoeg kalk op, waardoor hun skelet verzwakte. Een andere mogelijke reden is dat deze plant uitsluitend op een vochtige bodem groeit, waarin dieren gemakkelijk wegzakken en botbreuken oplopen."

Nog een curiosum op de natte hei zijn de kleine en de ronde zonnedauw. Deze vleesetende plantjes tonen geen genade voor de talrijke libellen en vlinders, die 's zomers dit insectenwalhalla opzoeken.

Kuitenwerk

Hoe kan de mens van deze fragiele natuur genieten, zonder ze te vertrappen? Jan Wellekens: "De natuur in Teut-Ten Haagdoorn mag dan heel kwetsbaar zijn, van op de aangelegde wandelpaden en fietswegen kun je er naar hartenlust van genieten. Naast de wandelpaden liggen speelbossen voor kinderen. Hondenliefhebber kunnen hun viervoeter in de afgebakende hondenzones de vrije loop laten. En wie het liever wat avontuurlijker heeft, kan terecht op de uitgestippelde mountainbikepaden. Een lusvormig parcours van 20 km doorkruist het heuvelachtige landschap. Kuitenwerk gearandeerd. Ruiters kunnen het domein te paard verkennen via de aangegeven rui-

ter- en menroutes. Die sluiten bovendien aan op het Limburgse ruiter- en menrou-tenetwerk, dat bijna 600 kilometer aan paden telt.

Magisch

Wanneer bezoek je dit gebied nu het best? In augustus en september, als de struikhei het natuurgebied in een paarse gloed drenkt, is het gebied op zijn mooist. Het is de klassieke periode waarin bezoekers van heide en verre door de bloeiende heide komen wandelen en fietsen. Toch maakt Teut-Ten Haagdoorn in elk seizoen indruk, weet Erwin Vanbriel, boswachter in Ten Haagdoornheide. Ook in het voorjaar: "In de lente komt de natuur stukje bij beetje tot leven. Het is bijvoorbeeld ieder jaar weer magisch om te zien hoe zeldzame vogels, zoals de roodborsttapuit, de boomleeuwrik en de nachtzwaluw terugkeren uit het zuiden en hun plekje op de heide opnieuw opzoeken."

Teut-Ten Haagdoorn is het hele jaar toegankelijk van een half uur voor zonsopgang tot een half uur na zonsondergang.

Meer info: www.natuurenbos.be/teut-tenhaagdoorn

ZONDER MENSEN LUKT HET NIET

Net als de andere heidegebieden in ons land is de Teut-Ten Haagdoorn een cultuurlandschap dat aan het eind van de middeleeuwen ontstond door menselijke tussenkomst.

Stuthout

Als heide niet door de mens beheerd wordt, gaat het kenmerkende landschap verloren en verliezen zeldzame dieren en planten hun habitat. Tijdens de vorige eeuw werden massaal naaldbomen geplant als stuthout voor de Limburgse steenkoolmijnen. De heide verboste in een

razendsnel tempo. In 150 jaar tijd zijn grote stukken heidelandschap bijna volledig verdwenen.

Kempische heideschappen

Om Teut-Ten Haagdoorn in stand te houden, is een kudde van een 350-tal Kempische heideschappen ingezet om ze te begrazen. Erwin Vanbriel, boswachter in Ten Haagdoornheide: "We voeren ook permanent beheerwerken uit: van maaien om de vergrassing tegen te gaan tot plaggen en chopperen, waarbij we de vegetatie en de bovenste humuslaag verwijderen."

NATUURNIEUWS UIT DE WERELD: GLUREN BIJ DE BUREN

VERENIGD KONINKRIJK

Sjaal van spinnenrag

In het Victoria and Albert Museum in Londen kun je tot begin juni twee kledingstukken bewonderen die wel heel bijzonder zijn: ze zijn vervaardigd uit de goudkleurige zijde van spinnen. Het gaat om een geborduurde cape en een sjaal van vier meter. Beide zijn gemaakt uit de zijde van meer dan een miljoen vrouwelijke gouden wielweb-spinnen uit de hooglanden van Madagaskar. Lokale wevers hadden vier jaar nodig om het kostbare weefsel te vervolledigen.

NEDERLAND

Merelzang is favoriete natuurgeluid van Nederlanders

Niet een klaterend watervalletje of de tjielpende veldkrekel, maar wel de zang van de merel is volgens onze noorderburen het mooiste natuurgeluid van Nederland. De vogel haalde verreweg de meeste stemmen bij de verkiezing van Natuurgeluiden Top 40 in het radio-programma 'Vroege Vogels'. 20.000 Nederlanders stemden de merel naar de top. Het geluid van de branding en de zang van de nachtegaal waren verdienstelijk tweede en derde.

VERENIGDE STATEN

Vogels migreren steeds vroeger door klimaatwijziging

Amerikaanse vogels beginnen steeds vroeger aan hun jaarlijkse trek als gevolg van de opwarming van de aarde. Sommige soorten zijn daardoor met uitsterven bedreigd. Tot die vaststelling kwamen biologen van de Universiteit van North Carolina. Ze analyseerden de vogelwaarnemingen van Amerikaanse amateur-ornithologen over een tijdspanne van tien jaar. Conclusie: als de temperatuur met 1 graad Celsius stijgt, dan komen vogels tot zes dagen vroeger op hun bestemming aan. Daar kan de winterkou hen nog parten spelen, waardoor ze kunnen sterven of minder jongen voortbrengen. Veel soorten lopen zo het risico om uit te sterven.

NICARAGUA

Studenten redden uitgedroogd landschap

In vier jaar tijd hebben 466.000 bomen een desolate regio in Nicaragua omgetoverd tot een bosrijk landschap. Vier studenten mogen daar alle pluimen voor op hun hoed steken. Ze leerden elkaar kennen aan de universiteit van Montreal in Canada. Samen richtten ze de ngo EnRacine op. Via CO₂-certificaten financieren ze de herbebossing van San Juan de Limay in het noordoosten van Nicaragua. Deze regio was in de jaren 1950 de thuishaven van een handvol Amerikaanse bedrijven. De natuur moest er plaats ruimen voor katoenplantages. 30 jaar na hun komst was het gebied volledig uitgedroogd. Om het oorspronkelijk ecosysteem in ere te herstellen, plant EnRacine zes verschillende inheemse boomsoorten aan.

PAPOEA-NIEUW-GUINEA

Kikker is kleinste gewervelde dier op aarde

Wetenschappers hebben in Papoea-Nieuw-Guinea het kleinste gewervelde dier ter wereld ontdekt. De *Paedophryne amauensis* is een kikker en hij is niet groter is dan een bosbes. De donkerbruine kikker heeft een gemiddelde lengte van 7,7 millimeter en is vooral 's morgens en 's avonds actief. Opvallend: hij kan tot 30 keer verder springen dan hij groot is.

Innovatie en wetenschap

BOSWIJZER MEET DE OPPERVLAKTE VAN ONZE BOSSEN

13 % van Vlaanderen is bos. Dat weten we dankzij de Boswijzer, een nieuwe methode om de bosoppervlakte in kaart te brengen en de evolutie van de bosbestanden tot op boomniveau op te volgen. Tegen 2020 moet ook elk bostype op de kaart staan. Hoe nauwkeurig gebeurt dat?

De bosoppervlakte in Vlaanderen wordt al sinds de jaren 1990 in kaart gebracht. Het nadeel van de 'oude' methode is dat bosgebieden op basis van luchtfoto's handmatig gemarkeerd werden. Veel hing dus af van menselijke interpretatie. De nieuwe Boswijzer doet beter: hij maakt gebruik van digitale luchtfotografie en een computergestuurd verwerkingsysteem. In heel Europa is Vlaanderen een van de eerste regio's die deze vooruitstrevende methodiek van bosmonitoring effectief gebruikt. Wat zijn de voordelen?

"De methode is semigeautomatiseerd en daardoor stukken sneller", verklaart **Nancy Van Camp** van het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen. "Het proces verloopt objectief. Dat houdt in dat de bossen op een eenvormige manier in kaart kunnen worden gebracht. Bovendien kunnen we de gegevens veel sneller verwerken. Waar de Vlaamse bossen vroeger slechts elke tien jaar gekarteerd werden, zal dit dankzij de nieuwe Boswijzer veel regelmatigere gebeurtenissen zijn." Vlaanderen heeft zich in de opeenvolgende regeerakkoorden van de laatste jaren steeds volmondig uitgesproken voor meer bos. Een snel monitoringinstrument is erg handig om de voortgang op te volgen. "We kunnen de oppervlakte van de bossen sneller evalueren en indien nodig het bosbeleid bijsturen", aldus **Martine Waterinckx** van het ANB.

Hoog groen en laag groen

Hoe werkt de Boswijzer? Nancy Van Camp: "Een fotogrammetrische digitale camera neemt vanuit een vliegtuig digitale luchtfoto's van het volledige Vlaamse grondgebied. In een eerste stap scant het verwerkingsysteem de beelden op de aanwezigheid van groengebieden. Een tweede stap in het verwerkingproces gebeurt op basis van de hoogte: aan de hand van een digitaal oppervlaktemodel wordt een onderscheid gemaakt tussen hoog groen en laag groen. Alles wat hoger is dan drie meter, inventariseert de Boswijzer als bomen. De bomenkaart die daaruit voortkomt, dient als uitgangspunt om de Vlaamse bossen te inventariseren. Een eerste criterium om te bepalen of het werkelijk om bos gaat, is de oppervlakte: een bos moet minstens een halve hectare groot zijn. Bovendien, en dan komen we bij het tweede crite-

rium, moet minstens de helft van de oppervlakte met bomen bedekt zijn. Ten slotte wordt rekening gehouden met de breedte van de met bomen bedekte oppervlakte."

De combinatie van de criteria hoogte, oppervlakte, densiteit en breedte vormen samen de definitie van bos volgens de Boswijzer. Dat betekent niet dat die definitie altijd overeenstemt met de juridische definitie zoals omschreven in het Bosdecreet. Volgens de methodiek van de Boswijzer kan immers ook een park worden gecatalogiseerd als bos. Omgekeerd vallen sommige stukken bos met een oppervlakte van minder dan een halve hectare onder het Bosdecreet. De Boswijzer is met andere woorden geen juridisch document, maar wel een instrument om de evolutie van de bossen in onze regio's op de voet te volgen.

Staart van het peloton

"De gehanteerde normen sluiten wel aan bij de internationale standaarden voor bosmonitoring van de Food and Agriculture Organization (FAO). Dit geeft ons de kans om de Vlaamse gegevens aan de globale data te toetsen", preciseert **Martine Waterinckx**. In vergelijking met het aandeel bossen in de ons omringende landen situeert Vlaanderen zich in de staart van het peloton. Binnen de Europese Unie hebben enkel Ierland en Nederland (11%), en het Verenigd Koninkrijk (12%) nog minder bossen. In het Vlaams Gewest is Antwerpen de bosrijkste provincie en West-Vlaanderen de bosarmste,

al hebben de West-Vlaamingen de jongste decennia een inhaalbeweging ingezet.

Kwaliteit van onze bossen

Weten hoeveel bos ons land telt en waar het ligt, is één ding. Weten hoe het bos er aan toe is, wat er groeit en bloeit, en hoeveel hout er staat, is minstens even belangrijk. Daarom brengt het ANB de bossen niet alleen in kaart, maar voert ook metingen op het terrein uit. **Leen Govaere**, coördinator Bosinventarisatie: "We willen te weten komen of de bossen evolueren volgens de doelstellingen die het ANB heeft vooropgesteld. Het ANB wil bijvoorbeeld meer inheemse loofbomen en meer diverse bossen, zowel qua structuur als qua boomsoorten. Daarnaast willen we weten hoe klimaatveranderingen en luchtvervuiling op onze bossen beïnvloeden."

Tien jaar durende steekproef

De laatste grootschalige Vlaamse bosinventarisatie vond plaats in 1999. In 2009 is het ANB gestart met een tweede campagne. Die wordt in 2020 afgerond, maar in 2015 zullen de eerste resultaten al gekend zijn. De combinatie van de Boswijzer, die de bosoppervlakte in kaart brengt, en de bosinventarisatie, die de kwaliteit van de bossen onderzoekt, geeft een volledig beeld van de toestand van de Vlaamse bossen. Op basis van deze onschatbare informatie kan de overheid weloverwogen beleids- en beheerkeuzes maken om de Vlaamse bossen en wouden te doen bruisen van leven.

BUITEN BEELD

Geen stiel waarbij engelengeduld zo goed van pas komt als die van de fotograaf. Wachten tot de lichtinval, de invalshoek, het moment precies goed zitten en ... shoot! Ook het voorbije seizoen trokken tal van natuurfotografen de natuur in, camera in de aanslag. Kijk mee en geniet!

WINTERBLUES

Het vriest dat het kraakt, dat voel je op deze foto haast aan den lijve. De vijver voor de Abdy van 't Park in Heverlee is veranderd in een ijzige vlakte en sneeuwvlokjes klampen zich krampachtig vast aan de takken van de bomen. Een staalblauwe hemel zo ver het oog reikt, deze dag heeft alle ingrediënten om de winterblues als sneeuw voor de zon te doen verdwijnen. Voor koukleumen die de toppen van tenen en vingers willen warmen, wenkt de Abdy van 't Park uitnodigend. Deze wintervertoning balde **Geert Sterckx** in één beeld samen.

VRIESKOU HULT POLDER IN SNEEUWTAPIJT

Bij strenge winters wordt de broekpolder in Tielrode onder water gezet. Dat was ook afgelopen winter het geval. **Geert Flamand** registreerde de rust die na een ijzige winterdag op de polders neerdaalt.

GROEN IN DE STAD

Groen in de stad leeft, zo maakt **Leander de Ceulaer** duidelijk met zijn foto van varens in hartje stad. Als één van de oudste plantensoorten op aarde, spreekt de varen en zijn voortplanting tot de verbeelding. Zoals deze foto laat zien, hechten de sporen zich vast aan de onderkant van de bladen, die nectar afscheiden. Daar komen mieren op af die de sporen willens nillens verspreiden. Uit de spore groeit een klein plantje: het prothallium. Dat maakt geslachtsorganen aan: eerst het artheridium waaruit de spermatozoiden ontstaan, deze zwemmen naar het archegonium, waar het de eicel bevrucht. Uit deze bevruchte eicel groeit een nieuwe varen.

Ga je zelf vaak op stap in de Vlaamse natuur en heb je een (natuur)foto genomen, die je graag op de website en in Spoorzoeker wil zien? Mail hem in hoge resolutie naar webmaster.anb@vlaanderen.be met de vermelding 'Foto van de Week' en wie weet staat je foto binnenkort op onze homepage. Vergeet niet te vermelden waar de foto gemaakt is en wie de fotograaf is.

FLOODCOM GAAT AANTAL OVERSTROMINGEN INDIJKEN

De Hedwige-Prosperpolder vormt het Vlaamse speerpunt van FloodCom, een Europees initiatief dat overstromingsgevoelige Noordzeegebieden wil beveiligen. Twee principes staan centraal: technische maatregelen én participatie van de omwonenden. In Kieldrecht komt er een pompstation. Prijskaartje: net geen 900.000 euro.

Veel Europese landen kampen met toenemende overstromingen. De strijd tegen het water treedt door de klimaatwijziging in toenemende mate op het voorplan. Frankrijk, Engeland, Nederland en Vlaanderen hebben een internationale denktank opgericht, met de naam FloodCom. Binnen dit Interreg-project worden over de grenzen heen concepten voor watermanagement en waterberging uitgedacht en uitgewisseld.

Voor het Vlaamse project, in de Hedwige-Prosperpolder, investeert Waterwegen en Zeekanaal NV zo'n 875.000 euro in een pompstation in de gemeente Kieldrecht. De helft van dat bedrag bestaat uit Europese subsidies. Het pompstation moet het achterland beter beveiligen tegen wateroverlast. De constructie gebeurt zonder dat vissen eronder te lijden hebben. Bovendien wordt het pompstation een fraai architecturaal uitkijkpunt. Dit alles sluit naadloos aan bij de doelstellingen van het Sigmaplan, waarvan het Hedwige-Prosperproject deel uitmaakt.

© JHPP ANB

KURT SANNEN NIEUWE VOORZITTER BIOFORUM

BioForum Vlaanderen, de koepel- en ketenorganisatie van de biologische landbouw en voeding, koos Kurt Sannen als nieuwe voorzitter. De opvolger van Johan Devreese is biologisch veehouder. Zijn bedrijf, het Bolhuis in Diest, stond tijdens de Bioweek van 2010 in de kijker als winnaar van de BioAward. De jury prees toen het succesvolle huwelijk tussen economische landbouw en de zorg voor biodiversiteit.

NATUURPROJECT DE LIEREMAN WINT EUROPESE PRIJS

Het Landschap De Liereman in Oud-Turnhout sleepte de award 'Best LIFE Nature project' in de wacht. Natuurpunt herstelde er grote delen van het historische heidelandschap en legde 28 kilometer nieuwe wandelpaden aan. Al jaren werken vrijwillige en professionele medewerkers samen om van De Liereman een stukje Europese topnatuur te maken. Dat leverde uiteindelijk een Europese bekroning op. De Europese Commissie reikt de prijs elk jaar uit aan afgeronde natuurherstelprojecten die een voorbeeld zijn voor heel Europa.

De Europese Unie kent een onschatbare ecologische rijkdom. Om die natuur te beschermen, riep Europa Natura 2000 in het leven. Via LIFE trekt de Europese Unie middelen uit om de ontwikkeling van Natura 2000-natuurgebieden te ondersteunen. Ook het natuurherstelproject in Landschap De Liereman kreeg steun uit het LIFE-fonds.

BEELDENSTROOM VERHEFT NATUUR TOT KUNST

Dat natuur en kunst hand in hand kunnen gaan, bewijst het kunstevenement Beeldenstroom, dat deze zomer voor de vierde keer plaats vindt. Ditmaal landt het tweejaarlijkse kunstproject aan de Schelde in het natuurgebied Kalkense Meersen. De tijdelijke en permanente kunstwerken van Will Beckers en Reinier Lagendijk zullen de Meersen omtoveren tot een uniek land-art park. Bezoekers ontdekken de natuurlijke creaties van de kunstenaars over een totaaltraject van 8 kilometer, verspreid over de vier organiserende gemeentes: Wetteren, Wichelen, Laarne en Berlare. Waar Lagendijk experimenteert met de vormen van bomen en planten, heeft Will Beckers de vervlechting van knotwilgen tot zijn handelsmerk gemaakt. Het resultaat van hun werk kun je vanaf 1 juli 2012 bewonderen in de Kalkense Meersen.

Openluchtexpo Beeldenstroom, Kalkense Meersen, vanaf 1 juli 2012.

EEN ZEE VAN INFORMATIE

Wat schiet jou spontaan te binnen als je aan de Belgische kust denkt? Ongetwijfeld zee, strand en duinen. Maar naast een geliefde toeristische bestemming zijn onze Belgische kust en zee ook een economische poort naar de wereld, een ecologische schatkamer en een aangename plek om te leven. Het is een boeiend stukje wereld met een brede waaier aan activiteiten. Over deze 'zee van activiteiten' lees je alles in de tweede editie van De Kustatlas Vlaanderen/België.

De Kustatlas haal je voor 42,95 euro in huis. Hij is te verkrijgen in alle Standaard boekhandels aan de kust en via de webshop van Aquaterra: www.aquaterra.be.

VISTRAP IN RETIE LOODST VISSEN VOORBIJ STUWEN

Vissen migreren in de loop van hun bestaan van de ene habitat naar de andere, op zoek naar geschikte voortplanting-, overwintering- en voedingsplaatsen. Maar in sommige waterlopen verhinderen stuwen de vrije migratie van vissen. Dat brengt hun natuurlijke levensloop in het gedrang. Het Looiends Nee-tje bijvoorbeeld, een waardevolle bovenloop van de Kleine Nete, liep voor veel vissen dood. Maar dat gaat veranderen. De dienst Waterbeleid van de provincie Antwerpen legt momenteel twee vispassages aan langs de stuwen in Retie. De passages moeten het leefgebied verruimen van beschermde vissoorten als de kleine modderkruiper, rivierdonderpad en beekprik en zeldzame vissen als de kopvoorn en de serpel. Ook de algemeen voorkomende vissoorten zullen er wel bij varen. De werken aan de vispassage zijn in februari gestart en zullen tegen deze zomer afgerond zijn. Eén van de vispassages wordt aangelegd op een terrein van het ANB met steun van het Visserijfonds.

© Yves Adams

VLAAMSE ARDENNENDAG: MYSTERIES EN SALAMANDERS

Welke mysteries herbergt het Kluisbos? Hoe overleven salamanders de winter? Op zondag 15 april krijg je antwoord op deze en andere vragen. De Vlaamse Ardennen maken zich dan op voor hun jaarlijkse happening en iedereen is welkom. Het thema is 'Natuurlijk Avontuurlijk' en dat mag je gerust letterlijk nemen. Tal van avontuurlijke activiteiten en themawandelingen zetten de pareltjes bos, natuur en landschap van de Vlaamse Ardennen in de kijker. De allerkleinsten leren alles over salamanders en insecten, geboren avonturiers frissen hun survivaltechnieken op en wie het liever wat rustiger aan doet, kan aansluiten bij één van de begeleide wandelingen over kruiden, de mysteries van het Kluisbos, bosbeheer en nog veel meer. Plaats van afspraak is het recreatieoord in het Kluisbos in Kluisbergen. Zet je wandelschoenen alvast klaar.

Meer info en vooraf inschrijven via www.vlaamseardennendag.be

AZIATISCH LIEVEHEERSBEESTJE PEUZELT EUROPESE BROER OP

De opkomst van het veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje bedreigt het voortbestaan van de inheemse lieveheersbeestjes in Europa. Dat blijkt uit onderzoek aan het Centre for Ecology and Hydrology in het Verenigd Koninkrijk. Het Vlaamse Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) werkte eraan mee. Het Aziatisch lieveheersbeestje werd in 2001 voor het eerst in België aangetroffen en verspreidde zich daarna razendsnel. Ze zijn niet alleen een voedselconcurrent van de inheemse lieveheersbeestjes, maar bij gebrek aan voedsel eten ze ook andere lieveheersbeestjes op. De gevolgen laten zich raden. Het aantal tweestippelige lieveheersbeestjes is in Vlaanderen met 30% afgenomen, in het Verenigd Koninkrijk zelfs met 44%. Lieveheersbeestjes zijn bijzonder nuttige diertjes. Ze zijn tuk op op bladluizen en perken door hun natuurlijke eetgedrag bladluizenplagen in. De opmars van het Aziatisch lieveheersbeestje brengt die natuurlijke plaagregulatie nu ernstig in het gedrang.

DAG VAN HET PARK 27 MEI 2012

HAAGBEUK
ZOEKT FUNCTIE
ALS BUURTWERKER

De juiste boom op de juiste plaats werkt.

Ontdek welke boom bij u past en ontmoet hem
op 27 mei tijdens de Dag van het Park.

www.dagvanhetpark.be

win uw ideale
BOOM
op dagvanhetpark.be